

การสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ตามบันทึกการเดินทางในอีสาน
ของ เอเจียน แอมอนิเย ในส่วนของทุ่งกุลาร้องไห้

นายเจษฎา จันทร์นนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-1922-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

T22611423

HISTORICAL LANDSCAPE MAPPING FROM ETIENNE AYMONIER'S RECORD
IN ISAN TRAVELS IN THUNGKULARONGHAI

Mr. Jessada Jannon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Landscape Architecture Program in Landscape Architecture

Department of Landscape Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-14-1922-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ตามบันทึกการเดินทาง
ในอีสานของ เอเจียน แอมอนิเย ในส่วนของทุ่งกุลาร้องไห้

โดย

นายเจษฎา จันทร์นนท์

สาขาวิชา

ภูมิสถาปัตยกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา

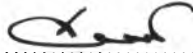
อาจารย์ ดร.दनัย ทายตะคุ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย นิลอาธิ

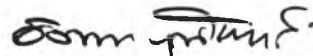

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังสนา บุญโยภาส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.दनัย ทายตะคุ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย นิลอาธิ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ปฐมฤกษ์ เกตุทัต)

เจษฎา จันทน์นที : การสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ตามบันทึกการเดินทางในอีสานของ เอเตียน แอมอนิเย ในส่วนของทุ่งกุลาร้องไห้. (HISTORICAL LANDSCAPE MAPPING FROM ETIENNE AYMONIER'S RECORD IN ISAN TRAVELED IN THUNG KULA-RONG HAI) อ. ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ดนัย ทายตะคุ, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย นิลอาธิ, 223 หน้า. ISBN 974-14-1922-8.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ โดยวิธีการ ช้อนทับข้อมูลจากเอกสารบันทึกการเดินทางในอีสานของเอเตียน แอมอนิเย กับแผนที่ ในช่วงเวลาต่างๆ และเพื่อศึกษาแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิทัศน์ ของพื้นที่ ทุ่งกุลาร้องไห้ ในด้านการเปลี่ยนแปลง ในเชิงเปรียบเทียบ ตลอดจนเพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากแผนที่ภูมิทัศน์ เชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาชั้นก้าวหน้าในลักษณะต่างๆ ต่อไป

การสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Landscape Mapping) เป็นกระบวนการแปลงข้อมูลการบันทึกที่บรรยายเกี่ยวกับพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในอดีต ให้เป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปของแผนที่ โดยอ้างอิงข้อมูลหรือเอกสารสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา เช่น แผนที่ประกอบรายงานการสำรวจ ในอดีต, แผนที่ภูมิประเทศในอดีต ของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2480-81 และ 2495-96 และ แผนที่ ภูมิประเทศปัจจุบัน โดยแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ที่ได้นี้ ใช้เป็นเครื่องมือประกอบการศึกษา การเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ด้วยกระบวนการเปรียบเทียบข้อมูล ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการทำความเข้าใจ ภูมิทัศน์

กระบวนการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากแผนที่ของช่วงเวลาที่แตกต่างกัน บริเวณพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง จำนวน 5 พื้นที่ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ ของพื้นที่อย่างชัดเจน โดยประเด็นในการศึกษาจำแนกตามมิติที่แสดงถึงคุณลักษณะของ ภูมิทัศน์ ด้านต่างๆ ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านสังคม (3) ด้านเศรษฐกิจ และ(4) ด้านวัฒนธรรม

การสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นการ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิทัศน์ในอดีต โดยการใช้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงพื้นที่ นอกจากนี้กระบวนการเปรียบเทียบข้อมูลแผนที่ และ บันทึกต่างๆ ประกอบการเก็บข้อมูล ของพื้นที่จริง ในปัจจุบัน ยังสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะของพื้นที่ในมิติต่างๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลง ขององค์ประกอบต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถาม เพื่อการพัฒนาสู่การศึกษา ชั้นก้าวหน้าต่อไป

ภาควิชา ภูมิสถาปัตยกรรม
สาขาวิชา ภูมิสถาปัตยกรรม
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อผู้จัดทำ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4674113125 : MAJOR LANDSCAPE ARCHITECTURE

KEY WORD: HISTORICAL / LANDSCAPE/ MAPPING / ETIENNE AYMONIER / THUNG KULA-RONGHAI

JESSADA JANNON: HISTORICAL LANDSCAPE MAPPING FROM ETIENNE AYMONIER'S RECORD IN ISAN TRAVELS IN THUNG KULA-RONGHAI. THESIS ADVISOR : DANAI THAITAKOO, Ph.D. THESIS COADVISOR : ASST.PROF.SOMCHAI NINATHI. 223 pp. ISBN 974-14-1922-8.

The objective of this thesis is, firstly, to study method of historical landscape mapping by superimposing information from Etienne Aymonier's records in Isan Travels over a series of maps from different periods. Secondly, to study a comparative method for understanding landscape changes of the area of Thung Kula-Ronghai. In addition, to explore the usage of historical landscape map for further advanced studies.

Historical Landscape Mapping is a method of transforming historical information of Thung Kula-Ronghai from Aymonier's records into spatial information in the form of maps. The method is also includes integrating records or others documents such as the survey maps of Aymonier's records, a time series of the Royal Thai Survey Department topographic maps of 2480-2481 and 2495-2496 BE and current topographic maps of 2542 BE. To understand landscape and landscape changes, the historical landscape maps is used to study landscape by comparing maps and information from historical records and field observation.

The method of comparing information derived from a time-series of maps of 5 study sites will enable a better understanding of landscape changes focusing the major aspects of landscape characteristics such as (1) Physical aspect (2) Social aspect (3) Economic aspect and (4) Cultural aspect.

Historical Landscape Mapping aids visualization of spatial relationship of places which improves ability in learning about past landscape with better historical and spatial information. Moreover, a method of comparing information from maps and records and site surveying of present time can illustrate landscape characteristics in various aspects and changes of landscape elements, which stimulate further questioning for further advanced study.

Department	Landscape architecture	Student's signature..... <i>Jessada</i> .....
Field of study	Landscape architecture	Advisor's signature..... <i>Danai</i> .....
Academic year	2005	Co-advisor's signature..... <i>Somchai</i> .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีอย่างสมบูรณ์ เพราะความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจ จากบุคคลอันเป็นที่รักหลายท่าน ซึ่งทุกคนทุกองค์ประกอบล้วนมีส่วนกับความสำเร็จครั้งนี้ กระผม ขอขอบพระคุณอย่างสูงจากใจจริง

อาจารย์ ดร.दनัย ทายตะคุ ขอขอบคุณสำหรับการตัดสินใจเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กระผม แนวคิดหลายอย่างของอาจารย์ที่ได้รับตลอดระยะเวลาที่กระผมมีโอกาสได้ร่วมงาน ทำให้เกิดความคิดในการพิจารณาสิ่งรอบตัวในมุมมองที่ต่างออกไป ซึ่งเป็นการช่วยต่อยอดความคิดของกระผมให้เกิดการพัฒนาอยู่เสมอ ขอขอบคุณอย่างยิ่งสำหรับทุกความช่วยเหลือที่อาจารย์มอบให้กระผมเสมอมา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงสำเร็จได้ยากหากไม่ได้รับการเอาใจใส่ และความช่วยเหลือจากอาจารย์

รองศาสตราจารย์ สมชาย นิลอาธิ และอาจารย์ ปฐมฤกษ์ เกตุทัต อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและ กรรมการสอบที่คอยเติมเต็มเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ให้มีมิติที่ครอบคลุม และน่าสนใจยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ สำหรับความอาทร ที่ได้รับเสมอเมื่อไปรบกวนท่าน

รองศาสตราจารย์ อังสนา บุญโยภาส ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ สำหรับทุกตัวอักษรที่ขีดเขียนอย่างละเอียดและเอาใจใส่บนวิทยานิพนธ์ของกระผม คำชี้แนะของ อาจารย์ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณพี่ปู้ และพี่ศุภมิต เจ้าหน้าที่กองแผนที่โบราณ กรมแผนที่ทหาร ที่ให้ความ อนุเคราะห์ช่วยเหลือในการจัดหาแผนที่ภูมิประเทศเก่า และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้ กระผมต้องขออภัยที่ไม่ได้ระบุชื่อจริงของท่านทั้งสองมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอบคุณศุภฤกษ์ น้องชายที่อาสาขับรถให้ในเวลาเก็บข้อมูลภาคสนาม ความห่วงใย และกำลังใจจากครูปรีศณียา กองอาษาที่มีให้อย่างต่อเนื่องเสมอมา เป็นแรง ขับเคลื่อนสำคัญสู่ความสำเร็จในวันนี้ ขอขอบคุณด้วยใจจริง

สิ่งสุดท้ายและสำคัญที่สุด ขอขอบคุณสำหรับทุกอนุแห่งรักที่พอกับแม่มีแต่ลูกชายคนนี้อย่างดียิ่ง เสมอมา คำสอนเจือความอาทรจากท่านทั้งสองคือสิ่งนำพาลูกชายมาสู่วันนี้ ขอขอบคุณครับ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนที่.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.1.1 แหล่งข้อมูลหลักที่ใช้อ้างอิงในการศึกษา.....	3
1.1.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	3
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 คำถามในการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 คำแนะนำในเนื้อหาวิทยานิพนธ์.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 ทฤษฎีทางภูมิทัศน์.....	8
2.1.1 ความหมายของภูมิทัศน์.....	8
2.1.2 องค์ประกอบของทฤษฎีทางภูมิทัศน์ และปัจจัยทางภูมิทัศน์.....	9
2.2 การตั้งถิ่นฐานในอีสาน.....	11
2.2.1 ประเภทของการตั้งถิ่นฐานในอีสาน.....	11
2.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานในชนบทอีสาน.....	12
2.2.3 ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านในภาคอีสาน.....	13
2.3 ภูมินาม (Place Name).....	14
2.3.1 วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากชื่อหมู่บ้าน.....	18

บทที่	หน้า
2.4 แผนที่.....	19
2.4.1 คำจำกัดความแผนที่.....	19
2.4.2 ประเภทของแผนที่.....	21
2.4.3 การสร้างแผนที่เฉพาะเรื่อง.....	22
2.2.4 ประโยชน์ของแผนที่.....	26
2.2.5 ตัวอย่างการนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย โดยแผนที่.....	28
2.2.6 แผนที่โบราณของไทย.....	30
2.5 ตัวอย่างวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยต่างๆที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน.....	33
3 ข้อมูลและรายละเอียดพื้นที่ศึกษา.....	35
3.1 ข้อมูลทั่วไปทุ่งกุลาร้องไห้.....	35
3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต.....	35
3.1.2 สภาพภูมิประเทศ.....	38
3.1.3 ธรณีวิทยา.....	38
3.1.4 ภูมิอากาศ.....	41
3.1.5 อุทกวิทยา.....	44
3.1.6 พืชพันธุ์และการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	46
3.1.7 การคมนาคม.....	51
3.2 เหตุผลในการเลือกพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง.....	54
3.3 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง.....	56
3.3.1 บ้านด่าน.....	56
3.3.2 ปอพันชัน.....	59
3.3.3 บ้านดิว.....	64
3.3.4 บ้านโพชัย (โพธิ์ชัย).....	69
3.3.5 บ้านดงยาง.....	74
4 การดำเนินการวิจัย.....	80
4.1 ศึกษาทฤษฎี งานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	80
4.2 รวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆที่เกี่ยวข้อง.....	80
4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
4.3.1 การทำความเข้าใจบันทึกของแอมอนิเย.....	83
4.3.3 การสร้างตารางข้อมูลโดยอ้างอิงจากบันทึกของแอมอนิเย.....	85

บทที่	หน้า
4.3.3 การสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์.....	88
4.3.4 การเปรียบเทียบแผนที่จากบันทึกกับแผนที่อื่นๆ และภาพถ่ายที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม	90
4.4 การสังเคราะห์ข้อมูล.....	93
5 การประมวลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์โดยใช้แผนที่ประกอบ.....	96
5.1 พื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 1 บ้านด่าน	107
5.2 พื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 2 บ่อพันขัน	129
5.3 พื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 3 บ้านดีว.....	147
5.4 พื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 4 บ้านโพชัย.....	165
5.2 พื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 5 บ้านดงยาง.....	182
6 สรุปผลการศึกษา.....	199
7 อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	208
รายการอ้างอิง.....	213
ภาคผนวก.....	217
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	223

สารบัญแนนที่

แนนที่	หน้า
5.1 แสดงการเปรียบเทียบตำแหน่งของพื้นที่ที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Study Site).....	104
5.2 แนนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Landscape Map) แสดงตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Study Site).....	105
5.3 แสดงแนนที่ซึ่งเป็นข้อมูลอ้างอิงหลักในการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 1 บ้านด่าน (Ban Dan).....	10
5.4 แนนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านด่าน (Ban Dan) (แนนที่ที่คณะสำรวจของแอมอนิเยสร่างขึ้นประกอบรายงานการสำรวจ).....	113
5.5 แนนที่ภูมิทัศน์ (Landscape Map) บริเวณบ้านด่าน.....	114
5.6 แนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2495-2496 บริเวณบ้านด่าน.....	119
5.7 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2495-2496 กับแนนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านด่าน.....	120
5.8 แนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 บริเวณบ้านด่าน.....	125
5.9 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2542 กับแนนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านด่าน.....	126
5.10 แสดงแนนที่ซึ่งเป็นข้อมูลอ้างอิงหลักในการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 2 บ่อพันขัน (Boh Pon Kan).....	128
5.11 แนนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ่อพันขัน (Boh Pon Kan).....	134
5.12 แนนที่ภูมิทัศน์ (Landscape Map) บริเวณบ่อพันขัน.....	135
5.13 แนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2495-2496 บริเวณบ่อพันขัน.....	139
5.14 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2495-2496 กับแนนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ่อพันขัน.....	140
5.15 แนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 บริเวณบ่อพันขัน.....	143
5.16 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแนนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2542 กับแนนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ่อพันขัน.....	144
5.17 แสดงแนนที่ซึ่งเป็นข้อมูลอ้างอิงหลักในการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 3 บ้านติ้ว (Ban Tiou).....	146
5.18 แนนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านติ้ว (Ban Tiou).....	153

แผนที่	หน้า
5.19 แผนที่ภูมิทัศน์ (Landscape Map) บริเวณบ้านตี้ว (Ban Tiou).....	154
5.20 แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2495-2496 บริเวณบ้านตี้ว (Ban Tiou).....	157
5.21 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2495-2496 กับแผนที่ภูมิทัศน์ เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านตี้ว.....	158
5.22 แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 บริเวณบ้านตี้ว (Ban Tiou).....	161
5.23 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2542 กับแผนที่ภูมิทัศน์เชิง ประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านตี้ว.....	162
5.24 แสดงแผนที่ซึ่งเป็นข้อมูลอ้างอิงหลักในการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 4 บ้านโพชัย (Ban Pho Sai).....	164
5.25 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านโพชัย (Ban Pho Sai).....	169
5.26 แผนที่ภูมิทัศน์ (Landscape Map) บริเวณบ้านโพชัย (Ban Pho Sai).....	170
5.27 แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2495-2496 บริเวณบ้านโพชัย (Ban Pho Sai).....	173
5.28 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2495-2496 กับแผนที่ภูมิทัศน์ เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านโพชัย.....	174
5.29 แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 บริเวณบ้านโพชัย (Ban Pho Sai).....	178
5.30 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2542 กับแผนที่ภูมิทัศน์เชิง ประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านโพชัย.....	179
5.31 แสดงแผนที่ซึ่งเป็นข้อมูลอ้างอิงหลักในการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 5 บ้านดงยาง (Ban Dong Nhang).....	181
5.32 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านดงยาง (Ban Dong Nhang).....	187
5.33 แผนที่ภูมิทัศน์ (Landscape Map) บริเวณบ้านดงยาง (Ban Dong Nhang)...	188
5.34 แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2495-2496 บริเวณบ้านดงยาง (Ban Dong Nhang)...	192
5.35 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2495-2496 กับแผนที่ภูมิทัศน์ เชิงประวัติศาสตร์ ในบริเวณบ้านดงยาง.....	193
5.36 แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 บริเวณบ้านดงยาง (Ban Dong Nhang).....	196
5.37 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2542 กับแผนที่ภูมิทัศน์เชิง ประวัติศาสตร์ในบริเวณบ้านดงยาง.....	197

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
3.1	สรุปการเลือกพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Study Site).....	78
4.1	แสดงระวางแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ.2542 จากกรมแผนที่ทหาร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ที่ต้องการศึกษา.....	81
4.2	แสดงระวางแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2480-2481 และ พ.ศ. 2495-2496 ที่อยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา	82
4.3	ตัวอย่างตารางแสดงการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ซึ่งอ้างอิงจากบันทึกของแอมอนิเย	87
4.4	แสดงรายละเอียดข้อมูลซึ่งเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์.....	91
5.1	สรุปการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 1 (Study Site) บ้านด่าน (Ban Dan).....	127
5.2	สรุปการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 2 (Study Site) บ่อพันขัน (Boh Pon Kan).....	145
5.3	สรุปการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 3 (Study Site) บ้านติ้ว (Ban Tiou).....	163
5.4	สรุปการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 4 (Study Site) บ้านโพชัย (โพธิ์ชัย) (Ban Pho Sai).....	180
5.5	สรุปการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ ในพื้นที่ศึกษาตัวอย่างที่ 5 (Study Site) บ้านดงยาง (ยางสีสุราช) (Ban Dong Nhang	198
7.1	ตัวอย่างตารางข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากบันทึกของ แอมอนิเย เปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลต่างๆ.....	209
7.2	ตัวอย่างการแจกแจงตารางข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากบันทึกของ แอมอนิเย.....	210

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทัพของนโปเลียนสู่เมืองมอสโคว์ (Napoleon's march).....	29
2.2	แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทัพของนโปเลียนสู่พื้นที่ต่างๆ (Napoleon's march).....	30
2.3	แผนที่จากสมุดภาพไตรภูมิ และแผนที่จาก "The Kingdom of Siam".....	31
2.4	แผนที่ยุทธศาสตร์รัชกาลพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 สมัยอยุธยา....	32
3.1	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของทุ่งกุลาร้องไห้ในระดับภาค.....	36
3.2	แผนที่แสดงอาณาเขตของทุ่งกุลาร้องไห้.....	37
3.3	แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในระดับภาค.....	39
3.4	แผนที่แสดงระดับภูมิประเทศของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	40
3.5	แผนที่แสดงอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของประเทศไทย (พ.ศ. 2480-2503).....	42
3.6	แผนที่แสดงปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยประจำปีของประเทศไทย.....	43
3.7	แผนที่แสดงลำน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	45
3.8 - 3.10	แสดงลักษณะทุ่งหญ้าสลับกับป่าละเมาะซึ่งพบโดยทั่วไป ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	46
3.11 - 3.12	แสดงลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณป่าโปร่งและทุ่งหญ้าที่อยู่ใกล้เคียง.....	47
3.13 - 3.16	แสดงลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	47
3.17- 3.18	แสดงลักษณะการปรับที่ดินให้สามารถเก็บกักน้ำ เพื่อใช้ในกิจกรรมทางการเกษตร.....	48
3.19- 3.21	แสดงลักษณะต้นไม้ที่อยู่กระจัดกระจายกันในทุ่งนา และป่าละเมาะ.....	48
3.22	แผนที่แสดงการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินตามความเหมาะสมในการเพาะปลูกของประเทศไทย.....	49
3.23	แผนที่แสดงแหล่งเกลือหินบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ และแหล่งแร่ในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย.....	50
3.24	แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	52
3.25- 3.28	แสดงลักษณะเส้นทางสัญจรระหว่างหมู่บ้านในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	53
3.29- 3.30	แสดงลักษณะเส้นทางสัญจรระหว่างอำเภอ จังหวัด หรือสถานที่ที่มีความสำคัญในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	53

ภาพที่		หน้า
3.31	แสดงตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Study Site).....	55
3.32	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านด่าน (Ban Dan).....	56
3.33– 3.36	แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านด่าน.....	57
3.37	แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมของบ้านด่าน.....	58
3.38– 3.40	แสดงลักษณะพืชพันธุ์ ในบริเวณบ้านด่าน.....	58
3.41	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ่อพันขัน (Boh Pon Kan).....	59
3.42	แสดงสภาพภูมิประเทศบริเวณบ่อพันขัน.....	60
3.43– 3.45	แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ่อพันขันในลักษณะต่างๆ.....	61
3.46– 3.48	แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ่อพันขันโดยการสร้างระบบ ชลประทาน.....	61
3.49– 3.51	แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมของหมู่บ้านที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับ บ่อพันขัน.....	62
3.52– 3.54	แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมบริเวณบ่อพันขัน.....	62
3.55 - 3.57	แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณบ่อพันขันที่เป็นต้นไม้ใหญ่.....	63
3.58– 3.60	แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณริมตลิ่งของบ่อพันขันและพื้นที่ใกล้เคียง.....	63
3.61	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านติ้ว (Ban Tiou).....	64
3.62– 3.63	แสดงสภาพภูมิประเทศบางส่วนของบ้านติ้ว.....	65
3.64– 3.67	แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านติ้ว.....	66
3.68– 3.70	แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมของบ้านติ้ว.....	67
3.71– 3.73	แสดงลักษณะพืชพันธุ์ภายในบริเวณบ้านติ้ว.....	68
3.74	แสดงลักษณะพืชพันธุ์ที่นำมาปลูกในพื้นที่.....	68
3.75	แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณทุ่งนารอบๆ บ้านติ้ว.....	68
3.76	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านโพชัย (Ban Pho Sai).....	69
3.77 - 3.78	แสดงสภาพภูมิประเทศบางส่วนของบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย).....	70
3.79 - 3.82	แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย).....	71
3.83– 3.85	แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมของบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย).....	72
3.86- 3.89	แสดงลักษณะพืชพันธุ์ที่อยู่ภายในและพื้นที่รอบๆ บ้านโพชัย (โพธิ์ชัย).....	73
3.90	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านดงยาง (Ban Dong Nhang.....	74
3.91– 3.94	แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่บ้านดงยาง (ยางสีสุราช) ใน ปัจจุบัน.....	75

ภาพที่		หน้า
3.95– 3.98	แสดงลักษณะเส้นทางคมนาคมในบ้านดงยาง (อำเภอยางสีสุราช) และพื้นที่ใกล้เคียง.....	76
3.99–3.103	แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณบ้านดงยาง (ยางสีสุราช) และพื้นที่ใกล้เคียง	77
4.1	แสดงแผนที่ที่คณะสำรวจของแอมอนิเยสร้างขึ้นเพื่อประกอบรายงานการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2426-2427.....	85
5.1	แสดงเอกสารบันทึกการสำรวจ ของ เอเจียน แอมอนิเย ซึ่งแปลโดย ทองสมุทโร โดเร และสมหมาย เปรมจิตต์ ในหนังสือ บันทึกการเดินทางในลาว ภาคสอง พ.ศ. 2440.....	96
5.2	แสดงแผนที่ที่คณะสำรวจของแอมอนิเยสร้างขึ้นเพื่อประกอบรายงานการสำรวจ เมื่อ พ.ศ. 2426-2427.....	97
5.3	แสดงแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Landscape Map) ที่ได้จากการศึกษา.....	97
5.4	แสดงแผนที่ภูมิประเทศ ซึ่งกรมแผนที่ทหารบกสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2480-2481 และ พ.ศ. 2495-2496 มาตราส่วน 1:25,000.....	98
5.5	แสดงแผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 มาตราส่วน 1:50,000.....	98
6.1	การทำประมงในพื้นที่บ่อพันขัน.....	204
6.2	กองดินทางทิศใต้ของบ่อพันขัน.....	204
6.3	แสดงลักษณะทั่วไปของบ่อพันขัน.....	204
6.4-6.7	แสดงสภาพพื้นที่บ่อพันขันระหว่างดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว.....	205
6.8-6.11	แสดงการทำเกลือบริเวณริมลำน้ำเสียว ของชาวบ้านตาแฉะ และบ้านหนองคู.....	206
6.12-6.15	แสดงขั้นตอนการกรองน้ำและการต้มเกลือ.....	207
7.1	ตัวอย่างลักษณะข้อมูลกราฟฟิคบนแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์.....	208
7.2	แผนที่ประกอบรายงานการสำรวจของ เอเจียน แอมอนิเย.....	211

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
4.1	แสดงขั้นตอนการสร้างแผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Landscape Map).....	92
4.2	แสดงขั้นตอนการเปรียบเทียบข้อมูลโดยอาศัยแผนที่และภาพถ่ายจากการสำรวจ.....	93
4.3	แสดงขั้นตอนการดำเนินการศึกษา.....	94
5.1	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่ศึกษา ตัวอย่าง (Study Sites).....	102
5.2	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่ศึกษา ตัวอย่าง (Study Sites).....	103